ОКТЯБРЬ
15
воскресенье
1939 он
№ 239 (2939)
Сэн 10 мүнгэ

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

БУРЯТ-МОНГОЛ ҮНЭН

ВКП(б)-эйн Б-М. Обкомой ба БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй ОРГАН.

Тракторнуудые отличноор ремонтолхо

Манай парти ба правительство болбол социалистическэ хүдөө ажахые механизациин түрүү техникээр зэбсэглэхын хэрэгтэ тон ехэ анхарал табидаг байна. Хэрбээ, манай орон 1925 ондо миин 1 МТС-тэй байгаа hаа, 1938 ондо 6350 МТС-тэй болонхой. Манай орон хадаа урдань модон анзаhанай орон байhанаа, мүнөө трактор ба комбайнын орон болоо. Манай хүдөө ажахы хадаа эгээл түрүү механизированнэ хүсые МТС-үүдhээ абана. МТС хадаа агуу ужам Советскэ гайхамшаг газарые агротехническээр элдэнэ, алдарта баян ургаса хангана. МТС болбол газар эдлэлгэдэ шиидхэхы роль эзэлнэ. Тиимэhээ, тракторнуудаа зүбөөр хэрэглэхэ, тэдэниие саг соонь отличноор ремонтолхо шухала. Полевой хүдэлмэринүүдые (хабарай тарилга, пар хахалалга, ургаса хуряалга г.м.) саг соонь эрхим дээдэ шанартайгаар дүүргэлгэ хадаа тракторнуудай шанарhаа, тэдэнэй hаадгүй хүдэлмэриhөө дулдыдадаг. Трактораар рекордно үндэр бүтээсэнүүдые туйлалга мүн лэ энээнhээ дулдыдадаг байна.

Мүнөө, манай МТС-үүд ба МТМ-үүд болбол машинно-тракторна паркые ремонтолгын — тон харюусалгатай хүдэлмэриие эхилжэ байна. Түнхэнэй МТС (директорынь нүх. Воронцов) «СТЗ» маркын 3 тракторнуудые ремонтолжо дүүргээ. Ремонтын түрүүшын үдэрнүүд эмхитгэлтэйгээр ба бүтээсэтэйгөөр үнгэрөө. Хүдэлмэринь, тракторнуудые ремонтолгын техническэ процессэй схемын ёhоор, бригадна методээр ябуулагдана. Запасын частьнуудта, элдэб инструментнүүдтэ дутагдал үзэгдэнэгүй. Тус МТС-ын хид тракторнуудые отличноор ремонтолоо, ремонтын кампанида түрүү hуури эзэлхэ түлөө бултадаа тэмэсэжэ байнад. Мүн Выренскэ МТС, намар-үбэлэй ремонт эхилбэ.

Үнгэрэгшэ жэлэй ремонтын практикаhаа зохихо урок хэжэ, мүнөөнэй ремонтно кампание сабсэг түгэс бэлэдхэлтэйгээр саг соонь эхилхэ шухала.

Үнгэрэгшэ жэлдэ оройтожо эхилэгдэhэнэй ба удааруулагдаhанhаа боложо, ремонт яаруулагдаhан ба шанар муутайгаар хэгдэhэн ушарнууд үзэгдөө hэн. Хэдэн олон тракторнууд ремонтологдоогүй үлэhэн юм. Селендумын МТС 2 «ЧТЗ», Түнхэнэй—2 «ЧТЗ», Чсанын—6 колесно тракторнуудые ремонтолоогүй орхиhон байгаа. Эдэ бүхы хадаа тракторнуудай хүдэлмэри дээрэнь элитэ харагдаhан байна. Тэрэнэй результатдта, тракторнууд ходо эмдэрэдэг, дэмы байдаг байгаа.

Гэхэтэй хамта, республика дотор ремонтын эхилэлгэ мүнөөшье оройтуулагдажа байна. Олонхи МТС-үүд ба МТМ-үүд ремонтоо эхилээдүй, тэдээндэ эрхим бэлэдхэлые хангаагүй байна. Жэшээлхэдэ, Кабанскын МТС (директорынь нүх. Курбатов, ахалагша механик нүх. Филиппов) болбол 1938 онhоо хойшо нэгэ мастерскойн барилгые дүүргэнэгүй. Тэрээндээ шухала хэрэгтэй станогуудые тогтоогоогүй, байха юм. Бүхы аргабайдалнудтай байбашье, ремонтдо зэбсэг түгэс бэлэдхэлые хангаагүй. Ремонтдо бэлэдхэлые hаял, октябрь hарада эхилбэ. Мүн, Наркомземэй хажууда байhан, Саянтын МТС (директорынь нүхэр Акцюк, механик нүхэр Хирьянов) тон муугаар хүдэлмэрилбэ. Үнгэрэгшэ сезондо тракторнуудань ехэнхидээ дэмы байгаа. Нэгэ тракторань 450 гектар газарай орондо, арай гэжэ 100 гаран гектар хахалаа. Мүн тэрэшэлэн, хүдэлмэриин шанарань hайн бэшэ. Зарим тракторнуудань поле дээрэ эбдэрхэй, жэбэрэжэ гажажа хэдэн hараар хэбтэнэ. Колхозуудтай баталhан договороо дүүргээгүй. Нэгэ мастерскойнь помещени мүнөөшье бэлэн болоодүй. Нүүдэл мастерскойнь хэрэгээ болишонхой.

Мүн тэрэшэлэн Хориин ба Яруунын аймагуудай МТС-үүдшье ремонтдо бэлэдхэлые хангаагүй, эхилэлгынь оройтуулжа байна. Кяхтын ба Ичетуйн МТС-үүд мүнөө хүртэр ремонтоо эхилээдүй.

БМАССР-эй газартаряалангай Наркомые орологшо нүх. Абрамов болбол 1939-40 ондо тракторнуудай намар-үбэлэй ремонтдо бэлэдхэл тухай приказ аяар июлиин 13-да гаргаhан байгаа. Тэрэнэй хажуугаар, ремонт тухай хэдэн олон директивэнүүд байха.

Гадна, запасна хуушан частьнуудые ремонтолон тракторнуудта табиха тухай СССР-эй Экономсоведэй, СССР-эй ба БМАССР-эй Наркомземэй тогтоол энэ зунай үедэ абтаhан байна. Гэбэшье, дурсагдаhан тогтоолнууд, заабаринууд дүүргэлтэ болгогдоогүй үлэhэн ушарнууд үзэгдэнэ. Кабанскын МТС-тэ аяар 7000 түхэригэй, Окино-Ключиин МТС-тэ 6000 түхэригэй запасной хуушан частьнууд хэрэглэгдэнгүй хэбтэнэ. Иимэ частьнууд бусадшье МТС-үүдтэ элбэг байха. Наркомземэй машинно-техническэ таhаг (таhагые даагша нүх. Беседин) энэ шухала тогтоолнуудай дүүргэлтые шалгаха арюун уялгаа дүүргэнэгүй. Мүнөөшье зарим МТС-үүдтэ запасной частьнууд дутана. Тиимэhээ, хуушан частьнуудые ремонтолон хэрэглэлгые туйлаха шухала.

Партийна, советскэ ба газартаряалангай организацинууд болбол ремонтдо эрхим бэлэдхэлые хангажа, тэрэниие энэ дары эхилүүлхэ хэмжээ абаха уялгатай.

Тракторнуудаа саг соонь эрхим шанартайгаар ремонтолое! Социалистическэ соревнованиин туг доро жагсан стахановскаар ажаллажа, 1940 оной выставкэдэ хабаадахын түлөө тэмэсэе!

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиум болбол энэ оной октябриин 8-най үдэр, нютагуудахи ажалшадай депутадуудай Соведүүдтэ hунгалтануудта бэлэдхэлэй ябаса тухай, Зэдын аймагай Гүйсэдхэхэ Комитедэй түрүүлэгшэ нүх. Ушнаевай, АИК-нуудай секретарьнуудай: Мухаршибэрэй—Аносовай, Тарбагатайн—Рыковай, Түнхэнэй—Тахановай, Селенгын—Лумбуновагай, Пригородно райсоведhээ нүх. Медведьевэй мэдээсэлнүүдые соносоhон байна. Тиигээд, тогтоожо соогоо, республика дотор нютагууддахи Соведүүдтэ hунгалтануудта организационно-техническэ бэ эдхэлэй хүдэлмэриин тон муугаар ябуулагдажа байhыень тэмдэглэнэ.

Гадна, Селенгын, Яруунын, Хориин, Түнхэнэй, Кабанскын аймагуудhаа бусад аймагуудта, сомсельсоведүүдтэ hунгуулиин округуудые эмхидхэлгэ үшөө дүүргэгдээдүй байhыень тэмдэглээ. Энэ хүдэлмэриие Зэдын, Мухар-Шэбэрэй, Загарайн ба Кяхтын АИК-нууд болбол бологогүйгөөр удааруулна. hунгагшадай списогуудые тододхохо ба hунгуулиин участогуудай ба округуудай комиссиин гэрнүүдые оложо, тэрээниие hайнаар оборуудовалха хүдэлмэринүүд мүнөө хүртэр олонхи аймагуудта эхилээдүй байна.

Верховно Соведэй Президиумэй тогтооhонынь: Аймсоведүүдтэ ба сомсельсоведүүдтэ hунгаха hунгуулиин округуудые, мүн тэрэшэлэн hунгуулиин участогуудые батална, участогууд ба округуудай комиссинуудай гэрнүүдыень олоод, тэрэнэй оборудованида эхилэн орохые АИК-уудай ба Горсоведүүдэй түрүүлэгшэнэртэ дурадхаба. Энэ хадаа октябриин 15 хүртэр дүүргэгдэхэ ёhотой байна.

hунгуулиин участогуудай территори соохи hунгагшадай тооень зүбөөр бүридхэхэ, списогуудые тодорхойлохо ба тэрэниие тон наряар шалгаха хүдэлмэриие октябриин 15 хүртэр ябуулха. hунгаха hунгуулиин

Октябриин 20-hoo хожом бэшэ, аймсоведүүдтэ hунгаха hунгуулиин окружной комиссинуудай составые ба участкова комиссинуудай составые баталха. Тэрэшэлэн, сомсельсоведүүдтэ hунгаха окружной комиссинуудай составые сомсельсоведүүдээрэнь баталалгые хангаха.

Гадна, энэ оной октябриин 15-hаа хожом бэшэ, hунгуулиин аймагуудай комиссинуудай состав тухай материалнуудые Верховно Соведэй Президиумэй баталалгада табихыень АИК-уудай түрүүлэгшэнэрые ба Улан-Удын Горсоведые уялгалха.

Вильно городые ба Виленскэ областиие Литовско Республикада үгэхэ тухай ба Советскэ Союз ба Литвын хоорондо харилсантуhалалсаха тухай договорые баталалгада

Октябриин 3—10 үдэрнүүдэй торшо соо, Москвада, Вильно городые ба Виленскэ областиие Литовско Республикада үгэхэ тухай ба Советскэ Союз ба Литвын хоорондо харилсантуhалалсаха тухай договорые баталаха тушаа асуудалаар Наркоминдел нүхэр Молотов ба Литвын гадаада хэрэгүүдэй Министр г. Урбшис гэгшэдэй хоорондо хэлсэлгэнүүд болобо. Нүхэд Сталин, Потемкин ба Литвадахи, СССР-эй хэрэгүүдтэ найдалгата нүхэр Поздняков, Литвын зүгhөө Литвын Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшые орологшо г. Бизаускас, литовско армиие командалагша генерал Раштикис ба Москвадахи литовско посланник г. Натковичиус гэгшэд хэлсэлгэндэ хабаадалсаба.

Хэлсэлгэ болбол Вильно городые ба Виленскэ областиие Литовско республикада үгэхэ тухай ба Советскэ Союз ба Литвын хоорондо харилсантуhалалсаха тухай договорые октябриин 10-да баталалгаар дүүргэбэ.

Вильно город ба Виленскэ областиие Литовско Республикада үгэхэ тухай ба Советскэ Союз ба Литвын хоорондо харилсантуhалалсаха тухай договор

СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, нэгэ талаhаа,

Литовско Республикын Президент, нүгөө талаhаа;

1920 оной, июлиин 12-ой үдэрэй, мирнэ договороор баталагдаhан, гүрэнэй бэеэ даанхай байдалые мэдэрэлгэ ба доторой хэрэгтэ бусадай талаhаа хабаадалсахагүй ябадал дээрэ үндэhэлhэн, эбтэ харилсаае хүгжүүлхын зорилгоор;

1920 оной, июлиин 12-ой үдэрэй мирнэ договор, добтололсохогүйн ба конфликтнуудые эбээрээ шиидхэхэ тухай 1926 оной сентябриин 28-най үдэрэй договор хадаа, урданайхидаал адли, тэдэнэй харилсаануудай ба харилсаhан уялгануудай бэхи үндэhэ hуури байhаар зандаа гэжэ мэдэрэн;

Харилсан аюулгүйбайха байдалые хангаха тодо условинуудые тодорхойлолго ба Литвэhээ законно бэшээр Польшын буляажа абаhан, Вильно городой ба Виленскэ областиин гүрэнэй хамаарал тухай асуудалые зүбтэй hайнаар шиидхэлгэ хадаа хэлсээ баталагша хоёр талануудай интересүүдтэ таарана гэжэ сохомложо;

Вильно город ба Виленскэ областиие Литовско республикада үгэхэ тухай Советскэ Союз ба Литвын хоорондо харилсантуhалалсаха тухай доорозаагдаhан пактые хоорондоо баталаха шухала байна гэжэ мэдэрэн, энээнэй зорилгоор өөhэдынгөө найдалгатадые

СССР-эй Верховно Соведэй Президиум:

Арадай Комиссарнарай Соведэй түрүүлэгшэ ба Гадаада хэрэгүүдэй Нарком В. М. Молотовые,

Литовско Республикын Президент:

Гадаада хэрэгүүдэй министр Иозас Урбшисые томилобо, эдэ найдалгатад хадаа тусхайта формоор ба гуримаар олдоhон, өөhэдынгөө найдуулгануудые бэе бэедээ харуулалсан, доорозаагдаhан тушаа зубшэн тааралба:

СТАТЬЯ I

СССР ба Литвын хоорондо ханибарисаа бүхэжүүлхын зорилгоор, энээндэ хабсаргагдаhан картын ёhоор Вильно город ба Виленскэ область болбол, тэдэниие Литвын гүрэнэй территориин составта оруулалгатайгаар, СССР ба Литовско республикын хоорондо хилэ байгуулгатайгаар, Литовско Республикада үгтэнэ, гэхын хамта энэ хилэ хадаа нэмэлтэ протокол соо бүри тодоор харуулагдаха байна.

СТАТЬЯ II

Советска Союз ба Литовско Республика болбол алишье ехэ европейскэ державануудай зүгhөө Литвада сэхэ добтолгын гү, али добтолохо аюулай гараха ушарнуудта, мүн тэрэшэлэн Литвын территори дээгүүр Советскэ Союзда добтолгын гү, али добтолохо аюулай гараха ушарта алибүхы, тэрээн соогоо сэрэгэй туhаламжа бэе бэедээ үзүүлхэ уялгануудые абанад.

СТАТЬЯ III

Советскэ Союз болбол хүнгэлэлтэтэ условинууд дээрэ литовско армида зэбсэгээр ба бусад военнэ материалнуудаар туhаламжа үзүүлхэ уялга абана.

СТАТЬЯ IV

Советскэ Союз ба Литовско Республика болбол Литвын гүрэнэй хилын хамагаалалгые хамтаран бэелүүлхэ уялгануудые абанад, энээнэй тулада, харилсан хэгдэhэн хэлсээгээр тогтоогдоhон Литовско Республикын пунктнүүдтэ наряар хизаарлагдаhан тооной советскэ хуурай замүүдай ба агаарай зэбсэгтэ хүсэнүүдые өөhэдынгөө гарзаар бариха эрхэдые, Советскэ Союзда олгогдоно. Эдэ сэрэгүүдэй байха газар ба тэдэнэй байжа шадаха газарай хилэнүүд, тус-тус пункт бүхэндэ тэдэнэй байха тоо, мүн Литвын территори дээрэ советскэ зэбсэгтэ хүсэнүүдэй байлгатай дашарамдан гараха, ажахын, административна ба юридическэ характерай бусад бүхы асуудалнууд хадаа энэ договорой ёhоор тусгаар хэлсээгээр ябуулагдаха байна.

Энэ зорилгоор хэрэглэгдэхэ участогууд ба барилганууд хадаа сходно сэнгээр арендын эрхэ дээрэ Литовско правительствоор таhалагдаха байна.

СТАТЬЯ V

Литвада гү, али Литвын территори дээгүүр СССР-тэ добтолохо аюулай гараха ушарта, Хэлсээбаталагша хоёр таланууд болбол болоhон байдалые дары зүбшэн хэлсэхэ ба Хэлсээбаталагша талануудай территоринуудай ойроохүртэшэгүйе хангахын тулада, харилсан хэhэн хэлсээгээр шухала гэжэ олдоhон, бүхы хэмжээнүүдые абаха байнад.

СТАТЬЯ VI

Хэлсээбаталагша хоёр таланууд болбол Хэлсээбаталагша талануудай нэгэндэ эсэргүү шэглүүлэгдэhэн, ямаршье союзуудые баталахагүй гү, али коалицинуудта хабаадахагүй уялгануудые абанад.

СТАТЬЯ VII

Энэ пактые бодото хэрэгтэнь бэелүүлгэ хадаа хэлсээбаталагша талануудай суверенна эрхэнүүдые, онсолобол, тэдэнэй гүрэнэй байгуулалта, экономическа ба социальна системэнүүдые ба военнэ хэмжээябуулгануудые, мүн юрэнхыдөө доторой хэрэгүүдтэ хабаадалсахагүйн принципые ямаршье хэмжээгээр дайраха ёhогүй.

Советскэ хуурай замай ба агаарай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй байха газарнууд (энэ договорой 4-дэхи статья) хадаа ямаршье ушарбайдалай болоо hаа Литовско Республикын территори зандаа үлэхэ байна.

СТАТЬЯ VIII

СССР ба Литовско Республикын хоорондо харилсантуhалалсаха тухай уялгануудые дайраhан (2-7 статьянууд), хубида энэ договорой болзор—15 жэл, зүгөөр, хэрбээ энэ договрые баталагдаhан болзор соонь денонсировалаха шухала гэжэ, болзоройнь үнгэрэхэhөө нэгэ жэл урда, Хэлсээбаталагша талануудай нэгэнэй олоогүй hаань, энэ болзор хадаа удаадахи 10 жэлдэ өөрынгөө хүсые автоматическа үргэлжэлүүлхэ байна.

СТАТЬЯ IX

Энэ пакт хадаа ратификаци тухай актнуудые андалдаhан моментhoo хойшо хүсэндөө ороxo байна. Эдэ актнуудые андалдалга хадаа тус пакт балалhан үдэрhөө хойшо зургаан үдэрэй торшо соо. Рига городто хэгдэхэ байна.

Энэ договор хоёр оригиналаар, ород ба литовско хэлэнүүд дээрэ, 1939 оной октябриин 10-да, Москва городто бэшэгдэбэ.

В. МОЛОТОВ.
И. УРБШИС.

ССР Союзай Совнаркомой түрүүлэгшэ ба гадаада хэрэгүүдэй Арадай Комиссар нүх. В.М. Молотов, Литвын гадаада хэрэгүүдэй министр господин И. Урбшис гэдэгэй хүндэлэлдэ обед үгэбэ

Энэ оной октябриин 11-дэ, ССР Союзай Арадай Комиссарнуудай Соведэй түрүүлэгшэ ба гадаада хэрэгүүдэй Арадай Комиссар нүх. В.М. Молотов болбол Литвын гадаада хэрэгүүдэй министр господин И. Урбшис гэдэгэй хүндэлэлдэ обед үгэбэ.

Обедтэ, Литвын министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орологшо г. Бизаускас, армиие командовалагша генерал г. С. Раштикис, СССР-тэ байгаа Литвын посланник г. Л. Наткевичиус, экономическэ департаментын директор г. И. Норкайтис, миссиин советник г. Л. Багдонас ба г.г. Петкевиус, Засковичиус, Рупшис, Монтвила, Швельникас, Черкелюнас, Вилимас, Кравицкас, Талат- Келпша, Мейлус гэгшэд ерэбэ.

Дурсагдаhан нюурнуудhаа гадна, нүхэд И. В. Сталин, К. Е. Ворошилов, А. И. Микоян, М. И. Калинин, Л. М. Каганович, А. А. Жданов, Н. А. Булганин, Н. А. Вознесенский, Н. Г. Кузнецов, И. В. Смородинов, А. Ф. Горкин, В. П. Пронин, В. П .Потемкин, В.Г. Деканозов, С. А. Лозовский, Н. Г. Псадняков, И. И. Лапшов, С.П. Козырев, С.А. Ефанов, Р.П. Хмельницкий, А.А. Соболев, В. Н. Барков, И.М. Коротких, Л. М. Куроптев, А.А. Цеголев, Б. Г. Порtиков ерэбэд.

Обедэй үедэ, нүхэр В.М. Молотов ба г. И. Урбшис хадаа амаршалгын үгэнүүдээр андалдаhан байна. Обед болбол халуун ба барисаагай атмосферэдэ үнгэрэбэ.

ЛИТВЫН ГАДААДА ХЭРЭГҮҮДЭЙ МИНИСТР ГОСПОДИН И. УРБШИС МОСКВАhАА БУСАБА

Энэ оной, октябриин 11- дэ, Литвын гадаада хэрэгүүдэй министр г. И. Урбшис Москваhаа бусаба.

Тэрээнтэй хамта, Литвын министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орологшо г. К. Бизаускас, армиие командовалагша г.С. Раштикис, генеральна штабай полковник г. Рупшис, гадаада хэрэгүүдэй министерствын юрисконсульт г. Петкевичиус, министрэй өөрэйнь секретарь г. Швельникас, юрисконсультын туhалагша г. Крпвицкас гэгшэд бусаба.

Белорусска вокзал дээрэ, гадаада хэрэгүүдэй Арадай Комиссарые орологшо нүх. С. А. Лозовский, гадаада худалдаанай Арадай Комиссарай орологшо нүх. М.С. Степанов, РККА-гэй генеральна штабай начальнигые орологшо комкор нүх. И.В. Смородинов, Моссоведэй түрүүлэгшые орологшо нүх. М. А. Яснов, Литвэдэ байгаа СССР-эй хэрэгүүдтэ найдагдамал нүх. Н. Г. Поздняков, Литвэдэ байгаа СССР-эй торгпред нүх. С.А Ефанов, НКИД-эй протокольно таhагые эрхилэгшэ нүх. В.Н. Барков, НКИД-эй прибалтийска оронуудай таhагые эрхилэгшэ нүх. А. П. Васюков, Москва городой Комендант комбриг нүх. В.А. Ребякин. Москвада байгаа Литовско миссиин бүхы состав, онсо посланник ба бүрин эрхэтэ министр г. Л. Наткевичиус толгойтойгоор, тэдэниие үдэшэбэд.

Белорусска вокзал хадаа советскэ ба литовско тугуудаар шэмэгдэнхэй байба. Хүндэлэлгын харуул табигдаба.

Финляндска правительствын этигэмжэтэ господин И.К. Паасикиви гэгшэтэй, нүхэр Молотов уулзаба

Октябриин 12-то, нүхэр Молотов болбол Финляндска правительствын этигэмжэтэ г. Паасикиви гэгшэтэй беседэ хэбэ. Беседэдэ нүх. Сталин, Потемкин ба Финляндида байгаа СССР-эй полпред, нүх. Деревянский, финляндиин талаhаа— Москвада байгаа финляндска посланник господин Коскинен ба экспертнүүд г. А. Паасанен ба г. Ньюкопп гэгшэд хабаадаба.

Беседэ хадаа хоёр часhаа үлүүтэй үргэлжэлэбэ.

Латвийска худалдаанай делегаци Москва ерэбэ

Октябриин 12-то, Москвада, Латвийска худалдаанай делегаци ерэбэ. Делегациин составта: делегациин түрүүлэгшэ М. Бервиньш-Латвийска худалдаа—промышленнэ камернуудай түрүүлэгшэ, делегациин түрүүлэгшын орологшо г. П. Кампе—Латвиин гадаада хэрэгүүдэй министерствын департаментын директор, ба делегациин членүүд: г.Я. Скуевиц, г.Ж. Шенбергс, г.А. Томсонс, г.Я. Зибартс, Калныньш гэгшэд оролсоно.

Белорусска вокзал дээрэ. гадаада худалдаанай Наркомой орологшо нүх. М. С. Степанов, Латвида байгаа СССР-эй полпред нүх. И.С. Зотов, Латвида байгаа СССР-эй торгпред нүх. В.Я. Терентьев, НКИД-эй протокольно таhагые эрхилэгшэ нүх. В.Н. Барков, НКИД-эй прибалтийска оронуудай таhагые эрхилэгшэ нүх. А. П. Васюков, НКВТ-эйн худалдаанай договорнуудай таhагые эрхилэгшын уялгые дүүргэгшэ нүх. Д.Д. Мишустин. НКВТ-гэй протокольно частиин начальник нүх. С. А. Ешибков ба Москвада байгаа латвийска миссиин состав, онсо посланник ба бүрин эрхэтэ министр г. Ф. Коцыньш толгойтойгоор. ерэгшэдые угтабад.

Германска информационно бюрогой мэдээсэл

Берлин, октябриин 11. (ТАСС) Информационно бюро иигэжэ мэдээсэнэ: „Октябриин 7-hoo эхилээд, Севернэ далайн хойто районуудта ба Норвегиин баруун эрьенүүдэй дэргэдэ, германска уhан-сэрэгэй ба агаар-сэрэгэй хүсэнүүдэй хамтараhан операцинууд болобо. Операцинуудай үедэ, германска самолёдууд хадаа английска уhан- сэрэгэй хүсэнүүдые хараhан ба тэдээндэ сохилто хүргэжэ шадаhан байна. Далай дээрэхи операцинууд болбол үргэлжэлүүлэгдэхэнь".

1814 — Ородой агууехэ поэт М. Ю. Лермонтов — 1939

ГУРБАН ПАЛЬМА

(Зүүн зоной домог)

Аравиин газарай эльһэн губиин дунда
Асара үндэр омог гурбан пальманууд.
Агалаг талын пальма дооро һоо, уһан булаг
Арьялан урдажа, хүйтэн долгёор сэсэрэн байна.
Аяма халуу наранһаа, эльһэтэ һалхинһаа
Анда нүхэдэнь ногоон набшаараа нэмэрнэ.

* * *

Олон жэлнүүд ойлгомторгүйгөөр үнгэрнэ.
Ондоо ороной ангаһан эсэһэн аяншан
Урадан байгаа амтатай хүйтэн уһааранъ
Ундаа харяан, сээжынгээ түймэр унтараагаагүй.
Хайрата набшанууд, харьялан байгаа горьхон,
Халуу наранда, хатажа шэргэжэ эхилээ һэн.

* * *

Гурбан пальманууд бурханиин хараажа оробо,
«Гутажа һалахын түлөө эндэ түрөө гүбди?
Наһан соогоо хүнэй нюдэ баярлуулхагүй
Наранда хатажа, һалхинда найгахын түлөө
Агалаг губида бидэ түрөө гүбди?..
Ай, тэнгэри, шинии нангин шиидхэбэри боруул!
Аниргүй боломсооронь, аяар холоһоо,
Алтан элиһэн мушхаран дэгдэнэ,
Хонхын абяанууд шэнхинэн гаража,
Ховёор нэмэрһэн ганзаганууд эрээһнэ.
Уһан далайда найгалзаһан онгосонууд шэнги
Олон тэмээнүүд һубаран гуйбан гарана.

* * *

Атар бүхэнгүйдэй хоорондуур ашаһан
Аянай майханай угалзата хормойнуудые,
Аалиханаар заахан гарнууд үргэжэ
Айдархан басагадай хара нюдэд ялалзана...
Ара гэдэргээ эмээлэйнгээ бүүргэдэ няалдан
Араб хүн сагаа морёо шабхадана.

* * *

Айһан мориниинь, урда хүлнүүдээ үргэжэ
Аюулда дайрагдаһан барас шэнгеэр һүрэнэ.
Сагаан хубсаһанайнь гоё һайхан уршалаанууд
Фарисай мүр дээгүүр намилзан намилзан хиидэнэ.
Хашхаран эшхэрэн эльһэн дээгүүр гүйлгэнэ.
Хаяһан жадаяа гүйдэл дундаа барина.

* * *

Һүртэ жэн шууялдан пальманууд та ерэнэ,
Һүүдэртэнь хүхюу отогоо түхеэрнэ.
Һайхан уһан шорьен домбонуудынь дүүргэнэ.
Һаглагар толгойгоороо омогтойгоор дохин пальманууд,
Хүндэтэ айлшадтаа амар мэндэ хүргэнэ.
Хүйтэн уһараа харамгүйгээр хүндэлнэ.
Боро хараан газар дээрэ унамсаар
Булад һүхэнүүдэй ирэ үндэһэндэнь шаагдаба,
Зуун жэлэй модод амигүй унаба.
Зузаан хубсаһынь заахан үхибүүд тайлана.
Худэр бэень сусал болтор сабшагдаад,
Үдэр болтор түүдэг болон нособо.

* * *

Баглагар манан баруун тээшээ арилба.
Баһа саашаа жэнгэй хүнүүд мордобо.
Элиһэн губида эдэнэй үйдхарта замаар
Эһэ шандаруу, хүйтэн үнэһэн хиидэнэ.
Үлэһэн хуурай модынь, наран шатаажа,
Улаа һалхин губи таларуу тарааба.

* * *

Мүнөө тэндэ амигүй хооһон зэрлэг тала—
Мүнхэ булаг набшануудаараа шэбэнэлдэхээ болибо.
Һүүдэр гүйжа тэнгэртэ дэмэй мүргэнэ.
Һүл губяар халуун элиһэн хиидэнэ.
Омог ганса бүргэд тэндэ ниидэнэ
Олоһон амитанаа удар таһар татана.

Д. Чернинов оршуулба.

УЗНИК

Харанхы түрмөө дэлиит.
Харахам, үдэрэй туяа,
Харахан нюдэтэй басагаяа,
Харамсаг дэлһэтэй морёо!
Түрүүн залуу сэбэрхэниинь
Амтатайханаар тэбэржэ озохом.
Гиигэжэ мориндоо мордожо
Тала оруу һалхяар талиихам.

* * *

Тюрмын сонхо аяар дээрэ,
Түмэр үүдэниинь суургатай.
Харахан нюдэтэмни холол даа,
һайхан гоё орондоол;
Нариихан хүлэг моримни
Ногоон таладаа хазааргүй,
Наадан һүүлээ хиидхүүлэн,
Налагай, собхорон ябана.

* * *

Гансабдаа—баяр намда байхагүй:
Нюсэгэн хананууд тойроно,
Бүхэхөө һанаһан зулын гал
Бүүдэгэр һүлэмхеэр шатана;
Арайхан гэжэ үүдэнэй араһаа дуулданал
Харюугүй харуулшын удаахан абяан,
һүниин номогохондо алхахань
һонор элихэнээр дуулданал.

Д. Хилтухин оршуулба.

М. Ю. Лермонтов.

Захяа

Хүндэтэ ахамни шамтайгаа
Хөөрэлдэхэ хоюулаа һанаатай һэм:
Алтан дэлхэйдэ, үни удаан
Амида ябахагүйш гэсэнэ!
һаяар ши гэртээ бусаха байнаш:
һайрхаха юуб? Сэхынь хэлэхэдэ,
һайн ябаһай даа гэжэ, намда
һанаагааш зобохо хүн үгы даа.

* * *

Хүн, магад, һуражаш болохо...
Хэнэйш һураа хада, хэлээрэй:
Сэхэ ерэһэн һомондо
Сээжээ сүмэ буудуулаа,
Хаанай түлөө үнэнөөр үхөө
Манай эмшэд тулюур байна даа,
Түрэһэн эхэ орондоо
Мэнды хүрөө һэн, гээрэй даа.

* * *

Аба эжымни, ошоходош
Амида байха аабы даа...
Гашуудалда тэдэнии оруулха
Хайратай байна даа, намда;
Хэн нэгэнэйнь амида байгаа һаа, тээ,
Хэлээрэй: бэшэг бэшэхээ залхуураа гэжэ
Поткынь походто элэгээ ээ,
Намайе бү хүлеэгты, гээрэй.
Хүршэ басаган бии юм һэн даа...
Хөөрэлдэжэ тараһанаа һанахадам
Хэдыш үни болооб даа.
Тэрэ намайе асуухагүй даа...
Тээ, сэхынь хуу хэлээрэй,
Хоногор зүрхынь бү хайралаарай,
Хоног нэгэ уйлана бэзэ,
Хоро болохогүй, тэрээндэ!

Д. Чернинов оршуулба.

ҮҮЛЭНҮҮД

Огторгойн үүлэхэнүүд, мүнхэ аяншанууд!
Номёор талатан, һубадаар гэнжэтэн,
һэрүүн хойто оронһоо урда хизаар руу
Һубарнат, нам шэнги намнагдан.
Хэн тании намнааб: хуби заяанай шиидэбэри гү?
Эли бэшэ атаан гү? эли гараһан хоролол гү?
Али гэмтэ хэрэг хэхээ һанаба гүт?
Али нүхэдэйш хорото хардалган гү?
Үгы, үрэһэгүй тарялан тании хашараагаа...
Зоболоншье танда харша, хүсэл шунал харша ла,
Мүнхэдөө хүйтэн, мүнхэдөө сүлөөтэй ябанал та,
Эхэороншье танда байдаггүй, намнуулаашье бэшэт таанар.

Шираб Нимбуев оршуулба.

УЙДХАРТАЙ ДАА, ГУНИГТАЙ

Уйдхартай даа, гунигтай! Сэдьхэлэйнгээ гашуудаһан үе соо
гараашье үгэхэ хүнгүйл би...
Хүсэл.. хододоо хүсэһэнэйшье туһа юуб даа?
Теэд жэлнүүд ошоно—бүхы эрхим жэлнүүдни!
Дуралхаб—теэд хэндэ?—саг зуура һаа дэмы даа,
Теэд мүнхэдөө дуралаха аргагүй лэ...
Бэеэ хараад үзэхэ гүб?—Тэндэшни урдым гэхэ юушьегүйл.
Баяршье, ядаралшье, юуншье тэндэ хомор лэ,
Зориг шунал?—теэд тэрээнэй амтата үбэшэниинь
Зайлашагүй хэлээшье хосорхо лэ,
Хүйтэн һаналаар эрьен тойрон харан гэһээм
Ажабайдалшье хооһон, мунхаг байна лэ.

Шираб Нимбуев оршуулба.

ТАМАРА

Харанхыгаар Терегэй урдадаг
Хабшал үндэр Дарьялай
Хара байсын оройдо,
Харалан, башни харагдана.

Хабшуу үндэр башня соо
Хатан Тамара байдаг юм:
Ангел шэнги арюухан аад,
Демон шэнги харатай юм.

һүниин хахадай манан соо
Һүлэмхихэн гал ялалзаад,
Холын аяншанда харагдан
Хонолгодо уряалан байдаг юм.

Тамарын дуулаха дуулдана:
Гаалал хурисал дүүрэн аад,—
Гаһаржа холодохын аргагүй
Гаашагүй шанга хүсэтэй һэн.

Наймаашан, сэрэгүүд, пастухшье һаа,
Һайхан дуунда татагдана:
Урдаһаань үүдэн нээгдэнэ.
Уртай Евнух угтана.

Жемчуг, дурдаар шэмэһэн
Зөөлэн зузаан постель дээр,
Зошоноо хүлеэн хэбтэнэ,—Урдань
Хоёр хундага архи хөөһэтэнэ.

Гар гараа халуунаар барилсан
Галта уралнуудань ниилэнэ,
Бүглүү зэрлэг абяанууд
Бүхэли һүниндөө дуулдана.

Хооһон тэрэ башня соо
Хоёшор хүбүүд, һамагадууд
Хоримдо зуугаадаараа сугларба гү,
ухээрдэ хүнийе үдэшэнэ гү

Үүрэй туяа һаяхан
Уулын орой гэрэлтүүлэмсээр
Баһа дуугай боложо,
Башня ёрхойн харална.

Терек гансал хабшал соогоо
Түерэн шуулн байгаа һэн;
Долгин долгёо эбдэнэ,
Долгин долгёо эрьюүлнэ;

Амигүй дуугай бэеые
Абаашахаа саашань ярана;
Сонходо Тамара гаража
«Баяртай» гэхэнь дуулдана.

Ямар ирагуу хахасаан бэ,
Яагаа амтатай абяан бэ,
Дахин уулзахын баяртадли,
Дуралжа таалахын найдуулгадли.

Д. Чернинов оршуулба

КИНЖАЛ

Дуратайб шамда булад минии кинжал,
Дуратайб даа, гэрэлтэ хүйтэн нүхэрни.
Үһөөгөө абхаа, грузин шамай дабтаа
Үхэлтэ дайнда, черкес шамай хурсадхаа.

* * *

Үнжэгэн сагаан гарнууд, намда шамай бэлэглээ,
Үлэжэ хахасахадаа, дурадхал болгон үгөө.
Улаан шуһан ирэһээш тиихэдэ гоожоогүй,
Уйдхарай жемчуг-нюдэнэй уһан дуһалаа һэн.

* * *

Харахан нюдэнүүд илдамаар урдаһаам харана,
Хайрата уйдхар мэлмэлзэн үзэгдэнэ.
Гэрэлдэ табиһан булад шэнги
Гэнтэ ялагадгэнэ, гэнтэ унтарна.

* * *

Залуу дуранай тэмдэг, аянш[illegible]м нүхэр болобош,
Зайгуул намда туһатай жэшээ болонош.
Булад нүхэрни, би шамдал адали
Бодол зүрхээ хубилхагүй, хатуу ябахаб.

Д. Чернинов оршуулба.

ПАРУС

Сэнхир хүхэ далайн мананда
Сайбалзан ябана гансаардаһан парус
Холын орондо юугээ тэрэ бэдэрээб?
Халуун нютагтаа юугээ тэрэ хаяаб?

Долгин наадана, һалхин эшхэрнэ,
Хотолзоно мачтань, хүршэгэнэнэ;
үгы даа! өөһэн жаргал бэдэрнэгүй
Жаргалһаа тэргэлжэ гүйнэгүй!—

Доронь окторгойһоо гэрэлтэй урасхал
Дээрэнь алтан наранай туяа:—
Хабархуу парус шуурга даллан урина,
Шуурган соо амар биидли һанаалтай

Д. Хилтухин оршуулба.

Лермонтовэй поэзиин арадай шанартайнь

Пушкинай трагическа үхэл ба үшөө бүри залуугаар наһабараһан, ородой нүгөө агууехэ поэт—Лермонтовэй мүн тэды зэргэтрагическа судьба хадаа зуунжэл балоһон хойно бидэнэй сэдьхэлые доһолгоно. Ород арадай энэ гениальна хүбүүдэй творчество болбол мүнөө хүртэр бидэндэ түрэл ба дүтэ зангаараа үлэнэ.

Манай суута критик Белинский болбол Лермонтовтэ зорюулһан статья соогоо иигэжэ бэшэһэн юм: «Агууехэ поэт хадаа өөр тухайгаа, өөрынгөө **би** тухай хэлэхэдээ. юрэнхы бүгэдэ тухай—хүнтүрэлтэн тухай хэлэнэ, ушарань, хүнтүрэлтэнэй ажаһуудаг юума тэрээнэй натура доторонь булта байна. Иимэ тула, хэншье тэрээнэй гашуудал дотор өөрынгөө гашуудалые мэдэдэг, хэншье тэрээнэй һанаа сэдьхэлдэ өөрынхөө мэдэдэг ба тэрээндэ гансахан **поэдые** бэшэ, харин хүнийе, хүнтүрэлтэнэй өөрынгөө ахадүүе харадаг байна».

Мүнөө Лермонтовые уншахадаа, бидэнэр болбол помещигүүдэй ба капиталистнуудай дарлалта доро зобоһон общество дотор гамгүйгөөр дарагдажа байһан сүлөөгэй түлөө, хүнтүрэлхитэ ёһоной түлөө тэмэсэгшые тэрээндэ харанабди, бидэнэр тэрээндэ ородой культурын ба литературын агууехэ түлөөлэгшэдэй нэгые харанабди.

Пушкинай алуулһан тэрэ бүрэг харанхы үдэрнүүдтэ Лермонтов болбол Пушкиниие алагшадта эсэргүү зорюулагдаһан хоромсол ба зэбүүрхэл дүүрэн үгэнүүлээр выступалаа һэн. «Поэдэй үхэл» гэжэ тэрээнэй гайхамшаг шүлэг хадаа ородой агууехэ поэдые алаһан бүхы гэмтэ нюурнуудые гамгүйгөөр элирүүлэн бутасохиһон байгаа. Тиигээд „Сүлөөе, Гени ба Алдарые үгэйхэгшэд“ гэһэн үгэнүүдээр Лермонтовэй элирүүлэн сохиһон, тэдэнэр болбол „гашуудал ба хоролхолоор шудхагдаһан түмэр шүлэгэйнь» түлөө үһөөгөө абхаяа удаараагүй бэлэй. Лермонтовые хоролхоор зүглүүлэгдэһэн молхи офицерэй һомонь, поэдэй аминаһые таһалһан байна.

Тэрээниие алагша булай һэнгэргүйгөөр
Сохисо буулгаа... аршалагдашагүй, тээд:
Сохино хооһон зүрхэн тэгшээр
һалганаашьегүйл гартань пистолет.

Пушкинай үхэл тухай Лермонтовэй эдэ үгэнүүдэнь ородой агууехэ поэдэй үхэлэй һүүлдэ миил дүрбэн жэл болоод байхадань дахин дабтагдаһан байна. Энэ удаа тус үгэнүүдые Лермонтовэй үхэл тухай хэлэхэ ушартай болоһон юм.

* * *

Лермонтовтэ зэбүүрхэхэ ушарань самодержавида байһан юм. 30-аад онуудай реакциин шэрүүн эпоходо, Николай I болбол декабристнуудые бутасохёод, Россиие деспотическа дурандаа аашын хабшуурта хабшажа байхадань, Лермонтов хадаа декабризмын идейнэ тугые шэнээр үргэһэн байгаа. Тэрэ хадаа самодержавна дурандаа аашада пассивнаар мэдэгдэгшэд бүхэниие элирүүлэн сохиһон байгаа.

«Угаагдаагүй Росси, господануудай орон,богоолнуудай орон»—гэжэ поэт бэшэһэн юм. Үшөө залуу наһандаа бэшэһэн «Вадим» гэжэ повесть доторoo Лермонтов болбол помещигүүдые эсэргүүсэһэн таряашадай восстаниие эли тодоор харуулһан байна. «Хамаг нюдэдэнь шуһатаһан, бүхы нюдаргануудань зангидагдаһан,бүхы зүрхэнүүдэнь үһөөнэй гансахан хүсэлөөр сохилһон байна; тэдэнэй түлөө хэдэн зуугаадаарань түүхэ тушаа хэдэн аргануудые бодомжолооб, хэдэн мууларнуудые хүн бүхэн һанааб». («Вадим»).

Арадай ядаралнуудые мэдэһэн мэдэрэл, арадай массые дарлаһан хүшэр дарлалта дээрэ самодержавиин засагай һууринжаһаниие ойлгоһон ойлгомжо болбол—Лермонтовые тэрэүеынгөө общественнэ стройе элирүүлхэ зам дээрэ гарагаһан байна. Пушкинай гүн гүнзэгыгөөр һууринжуулһан, ажбайдалые реалистическаар харуулха тэрэ принципүүдые хүгжүүлэн, Лермонтов болбол хэдэн олон гайхамшаг зохёолнуудые зохёожо, тэдээн доторoo, тэрээниие тойрон байһан үнэн байдалда хатуу приговор хэһэн юм: Лермонтовэй лирикашье, прозашье хадаа бэедээ байһан хүн ёһоной шанарые бэелүүлхэ арга үгэдэггүй дарлалта доро үхэжэ байгаа хүниие харуулһан байна.

Некрасовой зохёол хадаа олон ушарта Лермонтовтэ тиимэ дүтэ байһаниинь случайна бэшэ. Эдэнэрэй алиниишье хадаа ювеналай удаа өөһэдынгөө зохёол тухай иигэжэ хэлэжэ шадаха байгаа: «Дурагүйтэн зүбүүрхэлгэ—шүлэг түрүүлдэг». Лермонтовэй габьяань хадаа, тусагаарлан абахада, тэрэ болбол декабристнууд ба Некрасовай хоорондо ородой поэзиин хоёр революционно дольеые нэгэдхэһэндэнь байна.

Лермонтовэй ба Некрасовые зоригжуулагша-Белинскиин хоорондо адли шанарай тиимэ олон олдоһониинь случайна бэшэ: «Гүнзэгы ба хүсэшадалта дух»—гэжэ 1840 ондо Лермонтовтэй уулзаһан һайгаа һүүлдэ Белинский бэшээ һэн.—Тэрэ хадаа искусствые яаһан зүбөөр харанаб даа, гоёһайханай яаһан гүнзэгы ба сэбэр шууд амтан тэрээндэ байнаб даа. О, энэ хадаа Иван великиин зэргын ородой поэт болохо юм... Тэрээнэй үгэ бүринь—тэрэ өөрөө, тэрээнэй хамаг натура, өөрынгөө бүхы гүнзэгыгөөрөө ба бүрин бүтэнөөрөө байна. Би аймхай бэшэб, намайе иимэ бүрин бүтэн, бүхэли натуранууд дарана». Гэбэшье, Лермонтовэй зохёол доторхи революционно протестын хүсэнь хадаа, тэрэ болбол гансахан лэ тэрээндэ таарахагүй бодото байдалые харуулһаараа хизаарлаагүйдэнь байна. Тэрэ болбол энэ байдалтай тэмэсэхэ тухай асуудал табиһан, тэрэ болбол дарлалтатай тон эбсэшэгүй ба эсэстэнь хүртэр тэмэсэхээр бэлэн хүнүүдэй, тэмэсэгшэдэй образуудые байгуулхые оролдоһон байна.

Гэбэшье, Лермонтовэй трагеди хадаа гүнзэгы реакциин үедэ хүдэлжэ байһандань байна. Декабризм бутасохигдоһон байгаа. Революционно-демократическа хүдэлөөн үшөө арай-арайхан эхилжэ байгаа. Иимэдэ Лермонтов болбол, хожомонь революционернүүдэй нэгэбэшэ үеын хүмүүжэһэн образто революционер Рахметовэй мартагдашагүй образые гаргаһан «юу хэхэб?» гэжэ өөрынгөө роман дотор Чернышевскын хэһэндэ адляар, уул бодото байдал доторонь өөрынгөө образуудай материал оложо шадаагүй бэлэй. Лермонтовэй гениальна поэмануудай удхань хадаа тэмэсэлдэ уряалга дотор, тэмэсэгшэ—хүн тухай мечта дотор байна.

Лермонтов болбол бүхы зохёолнуудаараа, самодержавын дурандаа аашые ба даралалтые үзэнядалгаараа, эхэ орондоо ехээр дурлалаараа, өөрынгөө этигэһэн юумые геройческа хамагаалдаг, бэеэ гамнахагүй баатаршалгада бэлэн байдаг сүлөө хүн тухай мечтагаараа бидэ бүхэндэ гүнзэгыгөөр дүтэ байна.

Сохом мүнөө, Лермонтовэй зохёолнууд арадбүгэдын достояни болоод байхада, эдэ зохёолнуудань бүхы арадта үнэхөөрөө уншагдадаг болоод байхада, тэрээниие бүхы арадта дүтэ болгодог нотанууд: хүндэ дуралаһан дуралал, хүниие этигэһэн этигэл, сүлөө ба хүсэтэй хүн тухай мечтань хадаа тусагаар хүсэтэйгээр ханхинана.

Энэ мечтань манай ороноор, манай арадаар бэелүүлэгдэбэ. Царска Россиин үхэнгир оршомбайдал дотор байхадаа, мүнөө бэелүүлэгдээд байгаа арадай һаруул һайхан ераэдүй тухай мечталһан агууехэ уранзохёолшонуудай дурасхалынь арад мүнхэлжэ байна.

Л. Тимофеев.

Харюусалгата редактор Р. БИМБАЕВ.

Адрес: Центросоюзная, 19, телефон редактора 3—44 отв. секретарь 3—23. Сельхозотдел — 7—55, отдел кадров—5-07.

Типография НКМП БМАССР. Бурглавлит № 1788